

9. Valo syttyy Sveitsissä

Muutamia viikkoja sen jälkeen kun Luther oli syntynyt kaivosmiehen tuvassa Saksissa, Ulrich Zwingli syntyi paimenen mökissä Alppien keskellä. Hän varttui luonnonkauniiden maisemien keskellä, ja Jumalan majesteettius teki häneen jo varhain syvän vaikutuksen. Isoäitinsä vieressä hän kuunteli Raamatun kertomuksia, jotka tämä oli poiminut kirkon pyhimystarujen joukosta.

Kolmetoistavuotiaana Zwingli meni Bernin, jossa silloin oli Sveitsin kuuluisin koulu. Siellä häntä kuitenkin vaani vaara, sillä munkit tekivät kaikkensa houkutellakseen hänet luostariin. Jumalan sallimuksesta hänen isänsä sai tietää munkkien suunnitelmista. Hän näki poikansa tulevaisuuden olevan vaarassa ja käski hänen palata kotiin.

Nuorukainen totteli, mutta pitkään hän ei viihtynyt kotilaaksossaan vaan lähti pian jatkamaan opintojaan Baseliin. Siellä Zwingli kuuli ensimmäisen kerran Jumalan vapaasta armosta. Wittembach oli kreikkaa ja hepreaa opiskellessaan tutustunut Raamattuun, ja näin jumalallisen valon säteet saavuttivat hänen oppilaansa. Hän opetti, että vain Kristuksen kuolema lunastaa syntisen. Zwinglille nämä sanat olivat kuin ensimmäinen aamunkoittoa edeltävä valonsäde.

Zwingli kutsuttiin pian Baselista aloittamaan elämäntyönsä. Pieni alppipitäjä oli hänen ensimmäinen työkenttensä. Papiksi vihkimisen jälkeen hän "omistautui koko sielullaan jumalallisen totuuden etsintään". 1

SUURI TAISTELU

Mitä enemmän hän tutki Raamattua, sitä selvemmin hän näki totuuden ja Rooman harhaoppien vastakohtaisuuden. Hän hyväksyi Raamatun Jumalan sanaksi ja ainoaksi riittäväksi, erehtymättömäksi ohjeeksi. Hän tajusi, että sen on oltava oma selittäjänsä. Hän käytti kaikkia apukeinoja oppiakseen ymmärtämään sitä oikein, ja rukoi Pyhän Hengen apua. "Ryhdyin pyytämään Jumalalta hänen valoaan", hän kirjoitti myöhemmin, 'Ja sen jälkeen minun oli paljon helpompi ymmärtää Raamattua.' 2

Zwinglin saarnaama oppi ei ollut peräisin Lutherilta. Se oli Kristuksen oppia. 'jos Luther saarnaa Kristusta', sveitsiläinen uskonpuhdistaja sanoi, "hän tekee samaa kuin minä. - - Minä en ole kirjoittanut sanaakaan Lutherille, eikä hän minulle. Miksi? - - Siksi, että kävisi ilmi miten sopusoinnussa Pyhä Henki on itsensä kanssa, kun me molemmat ilman salaista keskinäistä sopimusta opetamme Kristuksen oppia yhdenmukaisesti." 3

Vuonna 1516 Zwingli kutsuttiin saarnaajaksi Einsiedelnin luostariin. Siellä hän tuli, toimimaan uskonpuhdistajana, jonka vaikutus ulottui kauas hänen kotiseutunsa Alppien ulkopuolelle. Einsiedelnin tärkeimpiä vetonauloja oli, Neitsyt Marian kuva, jonka väitettiin pystyvän tekemään ihmeitä. Luostarin portin yläpuolella oli kirjoitus: "Täällä voi saada kaikki synnit anteeksi. 4 Neitsyt Marian pyhäkköön tuli paljon väkeä kaikkialta Sveitsistä ja vieläpä Ranskasta ja Saksasta. Zwingli tarttui tilaisuuteen ja julisti evankeliumin vapautta näille taikauskon orjille.

"Älkää kuvitelko", hän sanoi, "että Jumala on tässä temppelissä enemmän kuin luomakunnan muissa paikoissa. - - Voivatko hyödyttömät teot, pitkät pyhiinvaellusmatkat, uhrilahjat, kuvat, Neitsyen tai pyhimysten rukoileminen ansaita teille Jumalan armon?"

VALO SYTTY Y SVEITSISSÄ

- - Mitä voimaa on koreassa kaavussa, sileäksi kerityssä päässä, pitkässä liehuvassa viitassa tai kullalla kirjailluissa tohveleissa?" "Kristus, joka kerran uhrattiin ristillä, on syntiuhri, joka on sovittanut uskovien synnit ikuisiksi ajoiksi."

5

Monet pettyivät katkerasti kuullessaan, että raskas matka oli ollut turha. He eivät voineet ymmärtää vapaata anteeksiantoa Kristuksessa. He tyytyivät Rooman viitoittamaan tiehen. Oli helpompi uskoa pelastus pappien ja paavin huoleksi kuin etsiä sydämen puhtautta.

Mutta toiset ottivat iloiten vastaan uutisen pelastuksesta Kristuksessa ja hyväksyivät uskossa Vapahtajan veren sovintouhrikseen. He palasivat kotiin kertomaan muille saamastaan kallisarvoisesta valosta. Näin totuus vietiin kaupungista kaupunkiin, ja Neitsyen pyhäkköön tulevien toivioiretkeläisten määrä pieneni merkittävästi. Uhrilahjat vähenivät ja samalla niistä otettu Zwinglin palkka. Mutta tämä tuotti hänelle vain iloa, kun hän näki taikauskon vallan murenevan. Totuus oli saamassa otteen ihmisten sydäimestä.

Tuomiokirkon saarnaajaksi

Kolmen vuoden kuluttua Zwingli kutsuttiin Zürichin tuomiokirkon saarnaajaksi. Kaupunki oli Sveitsin liittovaltion tärkein. Sieltä hänen vaikutuksensa ulottuisi laajalle.

Kirkonmiehet esittivät hänelle hänen velvollisuutensa: "Sinun on tehtävä kaikkiesi kerätäksesi tuomiokapitulille sille kuuluvat tulot. - - Sinun on ahkerasti kartutettava tuloja, joita saadaan sairailta, messuista ja yleensä kaikista kirkollisista toimituksista." "Mitä sakramenttien hoitoon, saarnaamiseen ja laumasta huolehtimiseen tulee - - niissä voit käyttää sijaista, etenkin saarnaamisessa." 6

Zwingli kuunteli hiljaa näitä ohjeita ja vastasi:

117

SUURI TAISTELU

"Kristuksen elämä on ollut liian kauan kätkössä ihmisiltä. Aion saarnata koko Matteuksen evankeliumista. - - Viran hoidossa päämääräni on Jumalan kunnia, hänen Poikansa ylistys, ihmisten todellinen pelastus ja heidän rakentumisensa oikeassa uskossa."

Kansaa tuli suurin joukoin kuuntelemaan hänen saarvojaan. Hän aloitti julistustyönsä avaamalla evankeliumit ja selittämällä Kristuksen elämää, opetuksia ja kuolemaa.

"Haluan johtaa teidät Kristuksen luo", hän sanoi. "Kristus on pelastuksen tosi lähde." Valtiomiehet, oppineet, käsityöläiset ja talonpojat kuuntelivat hänen sanojaan. Hän nuhteli pelottomasti ajan papeista ja turmeluksesta. Monet poistuivat tuomiokirkosta ylistäen Jumalaa. "Tämä mies saarnaa totuutta", he sanoivat. "Hänestä tulee Mooseksemme, joka johtaa meidät ulos tästä Egyptin pimeydestä." 7

Jonkun ajan kuluttua heräsi vastarinta. Munkit ivasivat ja pilkkasivat häntä; toiset taas uhkasivat. Mutta Zwingli kesti kaiken kärsivällisesti.

Kun jumala valmistautuu murtamaan tietämättömyyden ja taikauskon kahleet, Saatana ponnistelee kaikin voimin pitääkseen ihmiset pimeydessä ja sitoakseen heidät yhä lujempiin kahleisiin. Rooma ryhtyi uudella innolla käymään kauppaa kaikkialla kristikunnassa tarjoten anteeksiantoa rahasta. Jokaisella

synnillä oli hintansa, ja ihmiset saivat luvan tehdä pahaa, kunhan .kartuttivat kirkon kassaa. Näin nämä kaksi liikettä etenivät. Rooma salli synnin ja teki siitä itselleen tulolähteen; uskonpuhdistajat tuomitsivat synnin ja kiinnittivät huomion Kristukseen, joka vapauttaa ihmisen siitä.

Aneiden myynti Sveitsissä

Saksassa aneiden myynnistä vastasi pahamaineinen Tetzeli. Sveitsissä kaupankäyntiä valvoi italialainen munkki Samson. Hän oli jo kerännyt Saksasta ja

VALO SYTTY Y SVEITSISSÄ

Sveitsistä valtavia summia paavin kassaan. Nyt hän kiersi Sveitsiä riistäen köyhiltä talonpojilta heidän niukat ansionsa ja vaati rikkailta ruhtinaallisia lahjoja. Uskonpuhdistaja ryhtyi välittömästi vastustamaan häntä. Zwingli paljasti munkin valheet niin menestyksellisesti, että tämän oli pakko lähteä muualle, Zürichissä Zwingli saarnasi innokkaasti anteeksiannon kaupittelijoita vastaan. Samson pääsi kaupunkiin juonen avulla, mutta hänet karkotettiin ennen kuin hän oli myynyt ainoatakaan anetta, ja pian hän poistui Sveitsistä.

Rutto eli "musta surma" raivosi Sveitsissä 1.519. Monet huomasivat ostamansa aneet turhiksi ja arvottomiksi ja kaipasivat uskolleen varmempaa perustusta. Zwingli sairastui Zürichissä, ja huhu hänen kuolemastaan levisi laajalle. Tuolla vaikealla hetkellä hän katsoi uskossa Golgatan ristiin luottaen sovituksen riittävyteen. Palattuaan kuoleman porteilta hän ryhtyi entistä innokkaammin saarnaamaan evankeliumia. Sairaiden ja kuolevien luota tulevat kuulijat taas tunsivat evankeliumin arvon paremmin kuin koskaan ennen.

Zwingli oli oppinut paremmin ymmärtämään evankeliumin totuuksia ja kokenut syvällisemmin sen uudistavan voiman. Hän sanoi: "Kristus - - on ostanut meille ikuisen pelastuksen. Hänen kärsimyksensä on - - ikuinen uhri, aina voimallinen parantamaan; se tyydyttää ikuisesti jumalallisen oikeuden vaatimukset niiden puolesta, jotka luottavat siihen vakaasti ja horjumatta. - - Missä on uskoa jumalaan, siellä on intoa, joka kannustaa hyviin tekoihin." 8

Askel askeleelta uskonpuhdistus eteni Zürichissä. Sen viholliset pelästyivät ja ryhtyivät tarmokkaaseen vastarintaan. Zwingliä vastaan hyökättiin toistuvasti. Harhaopin opettaja oli vaiennettava. Konstanzin piispa lähetti kolme edustajaa Zürichin neuvostoon

SUURI TAISTELU

syyttämään Zwingliä yhteiskunnan rauhan ja järjestyksen vaarantamisesta. jos kirkon arvovalta mitätöitäisiin, seurauksena olisi yleinen anarkia, hän väitti.

Neuvosto kieltäytyi ryhtymästä toimiin Zwingliä vastaan, ja Rooma valmistautui uuteen hyökkäykseen. Uskonpuhdistaja huudahti: "Antaa heidän tulla; pelkään heitä yhtä vähän kuin ulkoneva kallio pelkää sen juurella jyskiviä aaltoja."⁹ Kirkonmiesten ponnistelut vain edistivät liikettä, jota he pyrkivät tukahduttamaan. Totuus levisi edelleen. Saksassa sen kannattajat, jotka Lutherin katoaminen oli lannistanut, saivat uutta rohkeutta nähdessään evankeliumin etenevän Sveitsissä. Kun uskonpuhdistus vakiintui Zürichissä, sen hedelmät näkyivät paheiden vähenemisenä ja järjestyksen lujittumisena.

Väittely Rooman edustajien kanssa

Kun Rooman paavin kannattajat näkivät, ettei vainolla onnistuttu tukahduttamaan Lutherin työtä Saksassa, he päättivät ryhtyä väittelyyn Zwinglin kanssa. Voiton he varmistaisivat valitsemalla paitsi väittelypaikan myös väittelytuloksesta päättävät tuomarit. jos he saisivat Zwinglin valtaansa, he pitäisivät huolen siitä, ettei hän pääsisi pakoon. Tämän aikeensa he kuitenkin salasivat huolellisesti.

Väittely päätettiin pitää Badenissa. Mutta koska paavin kannattavissa kantoneissa evankeliumin tunnustajia varten sytytetty polttoroviot saivat Zürichin neuvoston epäilemään paavilaisten aikeita, se kielsi pastoriaan asettumasta vaaralle alttiiksi. Badenissa oli juuri vuodatettu totuutta puolustaneiden marttyyrien verta, ja sinne meneminen merkitsisi varmaa kuolemaa. Uskonpuhdistajien edustajiksi valittiin Oekolampadius ja Haller, kun taas kuuluisa tri Eck puolusti Roomaa monien oppineiden tohtorien ja prelaattien avustamana.

VALO SYTTY Y SVEITSISSÄ

Paavin kannattajat valitsivat kaikki sihteerit, ja muita kiellettiin kuolemanrangaistuksen uhalla tekemästä muistiinpanoja. Tästä huolimatta eräs väittelyä seurannut opiskelija kirjoitti joka ilta yhteenvedon päivällä esitetyistä puheenvuoroista. Kaksi muuta opiskelijaa toimitti paperit ja Oekolampadiuksen päivittäiset kirjeet Zwinglille Zürichiin. Uskonpuhdistaja vastasi ja antoi neuvoja. Harhauttaakseen valpasta vartijaa kaupungin portilla lähetit kantoivat päänsä päällä siipikarjakoreja ja pääsivät siten esteettä läpi.

Zwingli, sanoi Myconius, "on mietiskelemällä, öitä valvomalla ja Badeniin neuvoja lähettämällä uurastanut enemmän kuin jos olisi henkilökohtaisesti keskustellut vihollistensa kanssa". 10

Paavin edustajat olivat tulleet Badeniin loisteliaimmissa vaatteissaan, joissa jalokivet säihkyivät. He aterioivat ylellisesti, pöydät täynnä kalliita herkuja ja hienoja viinejä. Uskonpuhdistajat sitä vastoin söivät yksinkertaista ruokaa, joka pidatti heitä pöydässä vain hetken. Oekolampadiuksen isäntä, joka käytti tilaisuutta hyväkseen ja tarkkaili häntä huoneessaan, näki hänen aina lukevan tai rukoilevan ja kertoi, että harhaoppinen oli ainakin "hyvin hurskas".

Kokouksessa "ylimielinen Eck nousi upeasti koristellun puhujapöydän taakse, kun taas vaatimaton, yksinkertaisesti pukeutunut Oekolampadius joutui istumaan vastustajansa eteen karkeatekoiselle tuolille." Eekin jylisevä ääni ja rajaton itseluottamus eivät kertaakaan pettäneet. Häntä innosti toivo saada kultaa ja mainetta, sillä uskon puolustajan tuli saada runsas palkkio. Kun parempia vastaväitteitä ei ollut, hän turvautui solvauksiin ja vieläpä kirouksiin.

Vaatimaton ja itseluottamuksen puutteesta kärsivä Oekolampadius oli yrittänyt välttää taistelua. Lempeästä ja kohteliaasta käytöksestään huolimatta hän osoittautui kykeneväksi ja taipumattomaksi.

SUURI TAISTELU

Päättäväisesti uskonpuhdistaja pitäytyi Raamattuun. ' Vakiintuneella tavalla", hän sanoi, "ei ole mitään voimaa Sveitsissä, ellei se ole sopusoinnussa perustuslain kanssa; ja uskonasioissa Raamattu on perustuslakimme."11

Uskonpuhdistajan tyyni, selkeä esitys vetosi kuulijoihin, kun taas Eekin pöyhkeät olettamukset herättivät heissä vastenmielisyyttä.

Väittely jatkui kahdeksantoista päivää. Paavin kannattajat julistautuivat voittajiksi. Useimmat valtuutetuista asettuivat Rooman puolelle. Kokous julisti uskonpuhdistajat voitetuiksi ja totesi, että heidät samoin kuin Zwingli oli erotettu kirkosta. Mutta väittely antoi uskonpuhdistukselle vauhtia. Pian sen jälkeen tärkeät kaupungit Bern ja Basel ilmoittivat olevansa uskonpuhdistuksen puolella.